

ข้อเสนอเพื่อเป็นประเด็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่อง “การบริหารและการจัดการสาธารณนิรามิสสุข”

“ที่มาของคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร และการจัดการ”

โดย รองศาสตราจารย์ ดร.สุรชาติ ฅ หนองคาย

คำที่ ๑ กระบวนทัศน์

รากศัพท์มาจากภาษากรีกสองคำคือคำว่า Para แปลว่า อยู่ข้าง ๆ หรือเคียงคู่ และคำว่า Digm แปลว่า ทฤษฎี ในกรณีนี้อาจหมายถึง แบบแผนอันมีผลมาจากการเชื่อหรือยอมรับในทฤษฎี โดยในภาคปฏิบัติในหลาย ๆ เรื่องอาจยังไม่มีทฤษฎี ดังนั้นจึงต้องใช้การไตร่ตรองด้วยกระบวนการคิด ดังนั้นคำว่ากระบวนทัศน์ที่มีผลต่อพฤติกรรมจึงหมายถึง “ฐานเชื่อหรือ ฐานคิดที่มีอิทธิพลต่อการกระทำของประชาคมหนึ่ง ๆ” ดังนั้น การที่สามารถเข้าไปยกหรือปรับฐานเชื่อ หรือ ฐานคิดของกลุ่มคนได้จะมีผลต่อรูปแบบพฤติกรรมในการตัดสินใจ หรือ กระทำการได้ เช่น การเชื่อว่าบริหารกับจัดการมีความหมายเหมือนกัน

คำที่ ๒ บริหาร

แยกเป็นสองคำคือ บริ หมายถึง รอบ ๆ ทัวถึง และ หาร หมายถึง การจัดสรร การแบ่งปัน เมื่อนำมารวมกันจึงหมายถึง “การจัดสรรแบ่งปันทรัพยากรอย่างทั่วถึง” ตรงกับรากศัพท์ภาษาที่นำมาวมกันสองรูปใหญ่คือ

รูปที่ ๑ Administration = Ad + Mini + Strata แปลว่า มุ่งก่อให้เกิด(Ad) ผลแก่ชนชั้น(Strata)เล็ก ๆ (Mini)แสดงให้เห็นสัมพันธภาพระหว่างคนใหญ่หรือผู้มีอำนาจ (Authority) กับผู้ที่ไม่มีความอำนาจบ้างครั้ง เรียกว่า สามัญชน (Commoner)

รูปที่ ๒ Administration = Ad + Minister แปลว่า มุ่งให้บริการ(แก่ประชาชน) โดยคำว่า Minister แปลว่า คนรับใช้ หรือ บริกร หัวหน้าบริกรจึงใช้คำว่า Prime + Minister ดังนั้นนายกรัฐมนตรีจึงหมายถึงหัวหน้าผู้รับใช้ประชาชน

คำที่ ๓ จัดการ

แยกเป็นสองคำคือ จัด หมายถึง แบบแผน และ การ หมายถึง งาน เจตจำนงของการจัดคือทำให้สำเร็จตามที่ต้องการ ดังนั้น จัดการจึงหมายถึง “การทำงานให้สำเร็จ” ตรงกับภาษาอังกฤษคือ Manage ซึ่งหมายถึง Manual การทำให้สำเร็จด้วยมือ และ Manipulate การกำกับควบคุมให้บรรลุผลตามที่ตั้งไว้ ดังนั้น

คำว่าบริหาร และ จัดการ โดยนัยหรือรากศัพท์จะแตกต่างกันที่ บริหาร เน้นหนักที่การใช้อำนาจจัดสรร ในขณะที่จัดการเน้นที่การลงมือปฏิบัติให้งานสำเร็จ

คำที่ ๔ สาธารณสุข

แยกเป็นสองคำคือ สาธารณะ หมายถึง ทั่วไป ส่วนกลาง ส่วนที่ใช้ร่วมกัน หรือ ส่วนรวม และ สุข หมายถึง ภาวะที่ไม่ต้องทน หรือ ทนอยู่ด้วยความยากลำบากทั้งทางกาย ทางจิต ทางปัญญา รวมกันเป็น สังคมโดยรวม สุขแบ่งเป็นสองประเภทคือ สุขแบบพึ่งพิง (Dependent Happiness) กับ สุขแบบอิสระไม่พึ่งพิง (Independent Happiness) ดังนั้นจุดมุ่งหมายของการบริหาร และ จัดการสาธารณสุขจึงหมายถึง “การจัดสรรทรัพยากร และ การจัดการให้เกิดสุขแบบอิสระแก่ส่วนรวม โดยจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือต้องเป็นสุขแบบไม่พึ่งพิง” สุขแบบพึ่งพิงบางครั้งเรียกว่า สามิสสุข และ สุขแบบไม่พึ่งพิงเรียกว่า นีรามิสสุข ซึ่งจะยั่งยืนกว่าสุขแบบพึ่งพิง ข้อเสนอในการบริหารจัดการสาธารณสุขโดยกระบวนทัศน์ใหม่จึงพึงเป็น “การบริหาร และ จัดการสาธารณสุขนีรามิสสุข” (สาธารณสุข + นีรามิสสุข) แทนการบริหารหรือจัดการสาธารณสุข